

СЕКЦІЯ 2. ЛОКАЛЬНА ІСТОРІЯ ЯК ФОРМА ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ САМОІДЕНТИЧНОСТІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-387-6-6>

ВНЕСОК УРОДЖЕНКИ ГАДЯЧА ОЛЬГИ ПЕТРІВНИ КОСАЧ-ДРАГОМАНОВОЇ (ОЛЕНИ ПЧІЛКИ) У КУЛЬТУРНУ СПАДЩИНУ ПОЛТАВЩИНИ

Демедович Д. І.

*студент гр. ЕН-1-1 Відокремленого структурного підрозділу
Полтавського фахового коледжу нафти і газу
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

Тенькова З. Ю.

*викладач Відокремленого структурного підрозділу
Полтавського фахового коледжу нафти і газу
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»;
аспірантка III року
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Полтава, Україна*

Цього року в Україні відзначається 175-річний ювілей від дня народження славетної української письменниці Олени Пчілки. Справжнє ім'я – Ольга Петрівна Косач, до одруження Драгоманова, народилася 17 липня 1849 р. в м. Гадяч на Полтавщині. Вона видатна письменниця, перекладачка, громадська діячка, фольклорист, етнограф. Ольга Петрівна Косач-Драгоманова не просто молодша сестра філософа та історика Михайла Драгоманова, а ще й мати Лесі Українки яка ввійде в світову літературу. Ольга Косач була учасницею національно-визвольного та феміністичного рухів. Писала нариси і спогади про видатних діячів української культури. Брала участь у жіночому русі [1].

Життя і діяльність письменниці нерозривно пов'язані з Гадячем. Протягом 1914–1921 рр. жила в Зеленому Гаю на околиці Гадяча, де збудувала дачний одноповерховий будинок. У 1895 році заснувала журнал "Рідний край" у якому чимало уваги приділялося історії, етнографії, народній творчості питанням розвитку української мови та

літератури. Це був інформаційний вісник про суспільно-політичне і культурне життя. А у 1908 році почала видавати додаток до нього "Молода Україна", єдиний на той час український дитячий журнал. Олені вдалось відстояти часопис після його заборони в травні 1907 року. Видавництво журналу та роботу редакції було перенесено до Києва з дозволу тогочасної влади. Ольга Петрівна саме за власний рахунок видає «Рідний край» аж до кінця 1914 року. Навіть в роки Першої світової війни часопис продовжує видаватись виключно на українській мові, яка була під забороною в той нелегкий час. В 1915–1916 роках журнал «Рідний край» повертається до рідного Гадяча [2, с. 192–194].

А в 1917 році Ользі Петрівні було запропоновано обійняти посаду головного редактора «Газети Гадяцького земства». Вона погодилась, але тільки з умовою, якщо газету будуть друкувати українською мовою. Саме Ользі було запропоновано очолити раду повітової спілки товариства «Просвіти». Під її керівництвом «Просвіта» в Гадячі відкриває читальню і книгозбірню, якою користувалося більше 800 дітей, школу для дорослих. Всі місцеві осередки «Просвіти» та початкові школи отримували журнал "Рідний край" безкоштовно [3].

Ольга Петрівна була ініціатором створення Українського національного хору, урочисте відкриття якого відбулось 22 жовтня 1917 року в Гадячі. Вона була закохана в українську народну культуру, вивчала народні звичаї та обряди а також записувала пісні. Була першою хто впорядкувала і видав книжку про особливості і види полтавських розписів, узорів з 23 кольоровими замальовками писанок і вишивок. В 1876 року видала фундаментальну працю «Український народний орнамент»: 298 зразків вишивок, 31 таблиця візерунків, 23 візерунки для писанок[4].

Отже внесок в культурний розвиток регіону Ольги Петрівни Косач важко недооцінити, оскільки крім видавничої діяльності саме завдяки її етнографічній діяльності до нашого часу дійшли унікальні матеріали які на разі є пам'ятками не тільки локальної історії.

Література:

1. Янишин Б. М. ПЧІЛКА Олена [Електронний ресурс]. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Pchilka_O (дата звернення: 09.04.2024).

2. Новаківська Л. Подвижництво Олени Пчілки на видавничій ниві / Людмила Новаківська. *Збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті»*, 11–12 червня 2020 року. Львів : Друкарня Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, 2020. С. 192–196.

3. Анатолій Чернов. Зірка українського відродження. *День*. 2009. № 128. URL: <https://day.kyiv.ua/article/istoriya-i-ya/zirka-ukrayinskoho-vidrodzhennya> (дата звернення : 09.04.2024).

4. Людмила Іваннікова. ОЛЕНА ПЧІЛКА: НАУКОВІ ГРАНИ ТАЛАНТУ. Етнографія. URL: <https://ethnography.org.ua/content/olena-pchilka-naukovi-grani-talantu>. (дата звернення: 10.04.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-387-6-7>

ГРЕКО-КАТОЛИЦИЗМ ЯК ОСНОВА УКРАЇНОЦЕНТРИЧНОСТІ У СХІДНІЙ СЛОВАЧЧИНІ НА ПОЧАТКУ 20-Х РР. XX СТ.

Костючок П. Л.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри етнології і археології,*

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна*

На території Східної Словаччини у 1920-х рр. важливим фактором формування української національної ідеї була релігія. У Пряшівській архієпархії тривала етноідеологічна боротьба між прихильниками українізму, яких очолював єпископ Д. Нарядій, та русофілами на чолі з генеральним вікарієм д-ром М. Руснаком.

У 1913–1918 рр. єпископом Пряшівської греко-католицької єпархії був Стефан Новак, котрий підтримував мадяризацію. Серед духовенства і населення Пряшівської греко-католицької єпархії панувало глибоке незадоволення церковними відносинами» за єпископа Новака [6]. У 1918 р. він після зречення від єпископства втік до Угорщини. Після зречення в кафедрі у 1918 р. генеральним вікарієм був призначений о. М. Руснак. За його каденції припали зміни в адміністративно-політичному структуруванні Карпатської Русі. Власне вони наклалися на пошук власної етнорелігійної приналежності. У 1918–1922 рр. були започатковані дискусії між двома таборами щодо розвитку греко-католицької церкви: великоросами і українофілами.

У 1922–1927 рр. апостольським адміністратором Пряшівської греко-католицької єпархії був призначений єпископ Крижевецької єпархії Хорватської греко-католицької церкви Діонісій Нярадї. Він мав дружні відносини з митрополитом Андреем Шептицьким [2, с. 158].